

Fundusze
Europejskie
Program Regionalny

Mazowsze.
serce Polski

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Plan ochrony Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego Operat ochrony zwierząt

Zespół autorski:

Krzysztof Zajac

dr Adrian Smolis

Katarzyna Kozyra

Tomasz Zajac

Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska

ul. Erazma Ciołka 13, 01-445 Warszawa

(www.nfos.org.pl)

Co wiedzieliśmy dotychczas o faunie Parku?

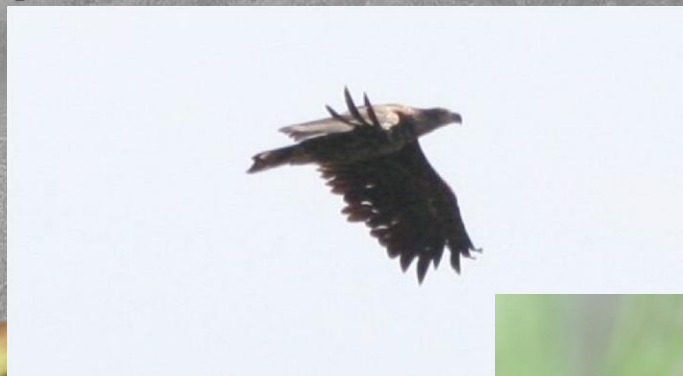
Zgodnie z danymi zawartymi w Planie ochrony z 2006 r. na terenie Parku i w jego otulinie stwierdzono **1044** gatunki zwierząt, w tym:

774 gatunki bezkręgowców:

- gąbki - 3 gatunki
- płazińce - 3 gatunki
- pierścienice - 11 gatunków
- stawonogi - 679 gatunków
- mięczaki - 78 gatunków

270 gatunków kręgowców:

- ssaki - 40 gatunków
- ptaki - 176 gatunków (124 lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe)
- gady - 4 gatunki,
- płazy - 12 gatunków
- minogi i ryby - 38 gatunków

Zakres prac diagnostycznych

- **Etap I.** Pozyskanie i przegląd materiałów publikowanych i niepublikowanych zawierających informacje na temat fauny Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego

Ogółem zgromadzono 35 opracowań w tym 13 powstałych po roku 2006, zawierających informacje przydatne na etapie Diagnozy.

- **Etap II.** Badania terenowe wykonane w okresie czerwiec-sierpień 2017 r. i oznaczanie zebranych bezkręgowców w laboratorium

(badania terenowe objęły w szczególności ptaki i ssaki, a w przypadku bezkręgowców ważki, motyle dzienne, saproksyliczne chrząszcze i skoczogonki)

- **Etap III.** Aktualizacja wykazu fauny Parku i jej waloryzacja

Co wiemy obecnie na temat fauny Parku?

Aktualny stan wiedzy to **1258** gatunków zwierząt wykazanych w BPK i jego otulinie, w tym:

974 gatunki bezkręgowców:

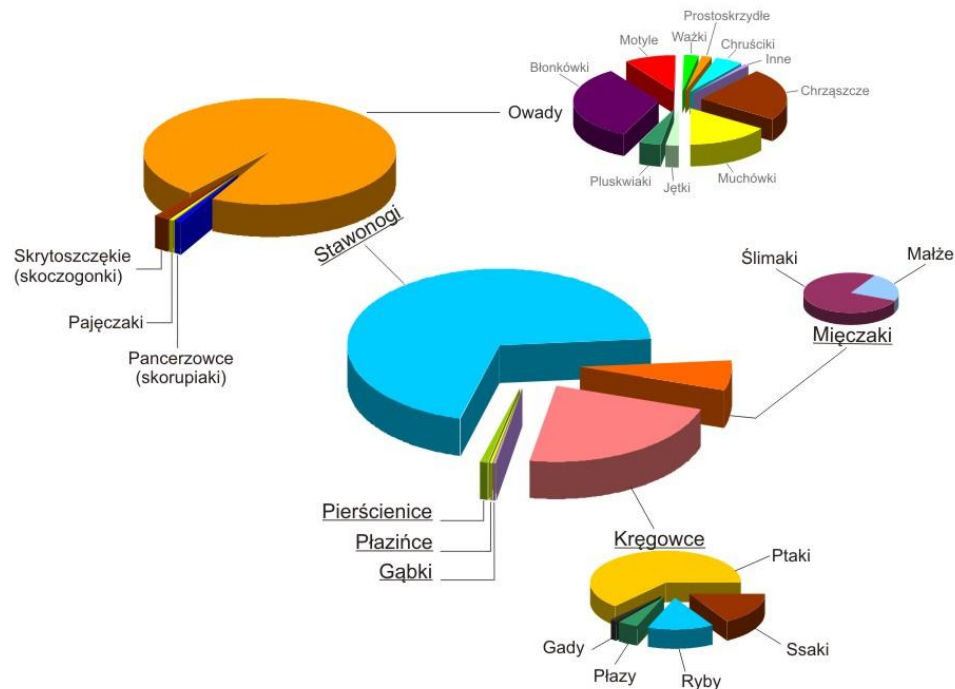
- gąbki - 3 gatunki
- płazińce - 3 gatunki
- pierścienice - 12 gatunków
- stawonogi - 874 gatunki
- mięczaki - 82 gatunki

284 gatunki kręgowców:

- ssaki - 47 gatunków
- ptaki - 180 gatunków (129 lęgowych lub prawdopodobnie lęgowych)
- gady - 4 gatunki,
- płazy - 13 gatunków
- minogi i ryby - 40 gatunków

Co oznacza że:

Podczas prac przeprowadzonych na potrzeby aktualizacji Planu ochrony zdobyto informacje o **214** nowych dla fauny Parku gatunkach zwierząt, z czego **124** wykazano po raz pierwszy podczas prac terenowych w roku 2017.

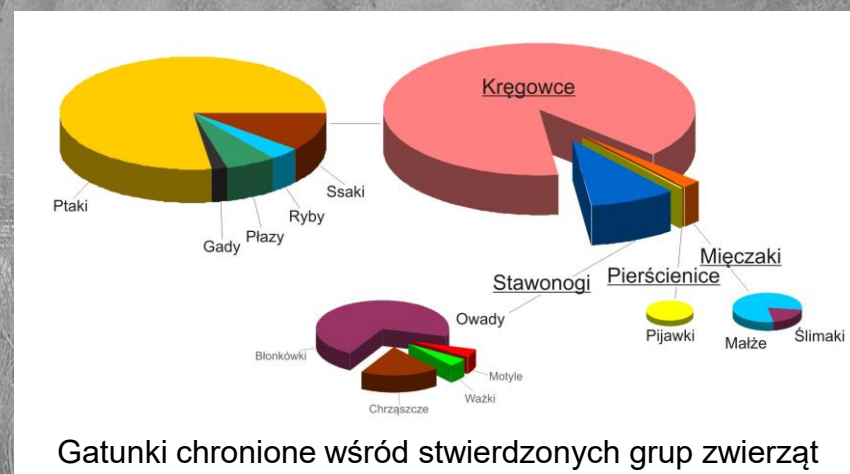

Większość nowych gatunków to bezkręgowce

Wśród stwierdzonych na terenie Parku zwierząt występują:

- **243** gatunki chronione;
- **13** gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej;
- **27** gatunków z Załącznika IV Dyrektywy Siedliskowej;
- **32** gatunki z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, w tym 17 obecnie lęgowych lub prawdopodobnie lęgowych;
- **174** gatunki z krajowych czerwonych list, w tym **47** uznanych za zagrożone* i **2** do niedawna uważane za prawdopodobnie wymarłe w Polsce;
- **274** gatunki z europejskich czerwonych list, w tym 15 zagrożonych* w skali Europy i 25 w Unii Europejskiej;
- **127** gatunków ze światowej czerwonej listy IUCN, w tym 8 zagrożonych* w skali globalnej.

*za gatunki zagrożone uznawane są te umieszczone w kategoriach VU (narażony na wyginięcie), EN (silnie zagrożony) i CR (krytycznie zagrożony)

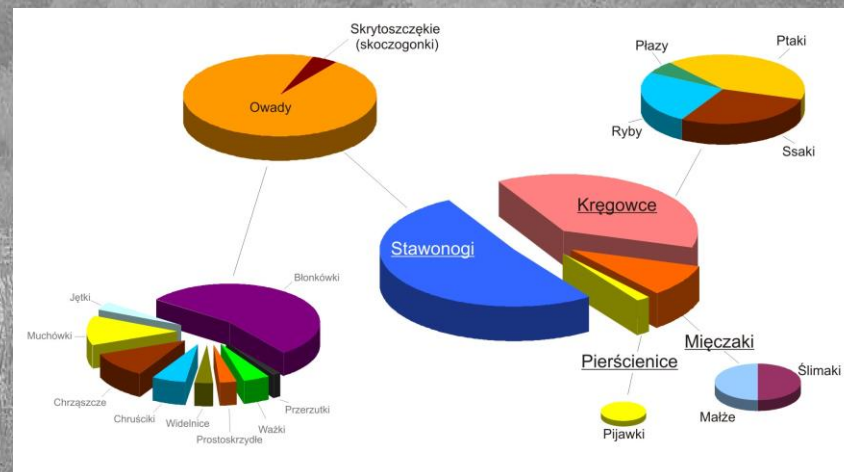
Gatunki specjalnej troski

- gatunki, dla ochrony których Park ma duże znaczenie w szerszym wymiarze terytorialnym (w skali kraju lub regionu) lub też ważne jako wskaźnikowe dla cennych siedlisk BPK

Do grupy zakwalifikowano **119 gatunków i 1 grupę (nietoperze)**,

w tym m.in.:

- 2 owady uznawane do niedawna za prawdopodobnie wymarłe w kraju: chruścika *Oecetis notata* i błonkówkę chwastosza pluskwiakowca;
- zagrożone w Polsce małże rzeczne - skójkę gruboskorupową, szczeżuję spłaszczoną i gałęczkę rzeczną;
- rzadko spotykane w regionie kręgowce, jak: popielica, gołąb siniak, muchołówka mała oraz ryby typowe dla górskich i wyżynnych rzek - głowacza białopłetwego i brzanę;
- 3 gatunki płazów, w tym rzekotki drzewne z niedawno odkrytego w Polsce (i w BPK) gatunku *Hyla orientalis*

- 1/3 to gatunki związane ze środowiskiem wodnym;
- ponad połowa owadów specjalnej troski to błonkówki - **istotna rola Parku w ochronie zapylaczy**
- duży udział owadów związanych z nasłonecznionymi i piaszczystymi biotopami;
- znaczący udział stawonogów związanych z martwym drewnem jako wskaźników naturalności lasów

Centra różnorodności fauny i korytarze ekologiczne

Korytarze ekologiczne

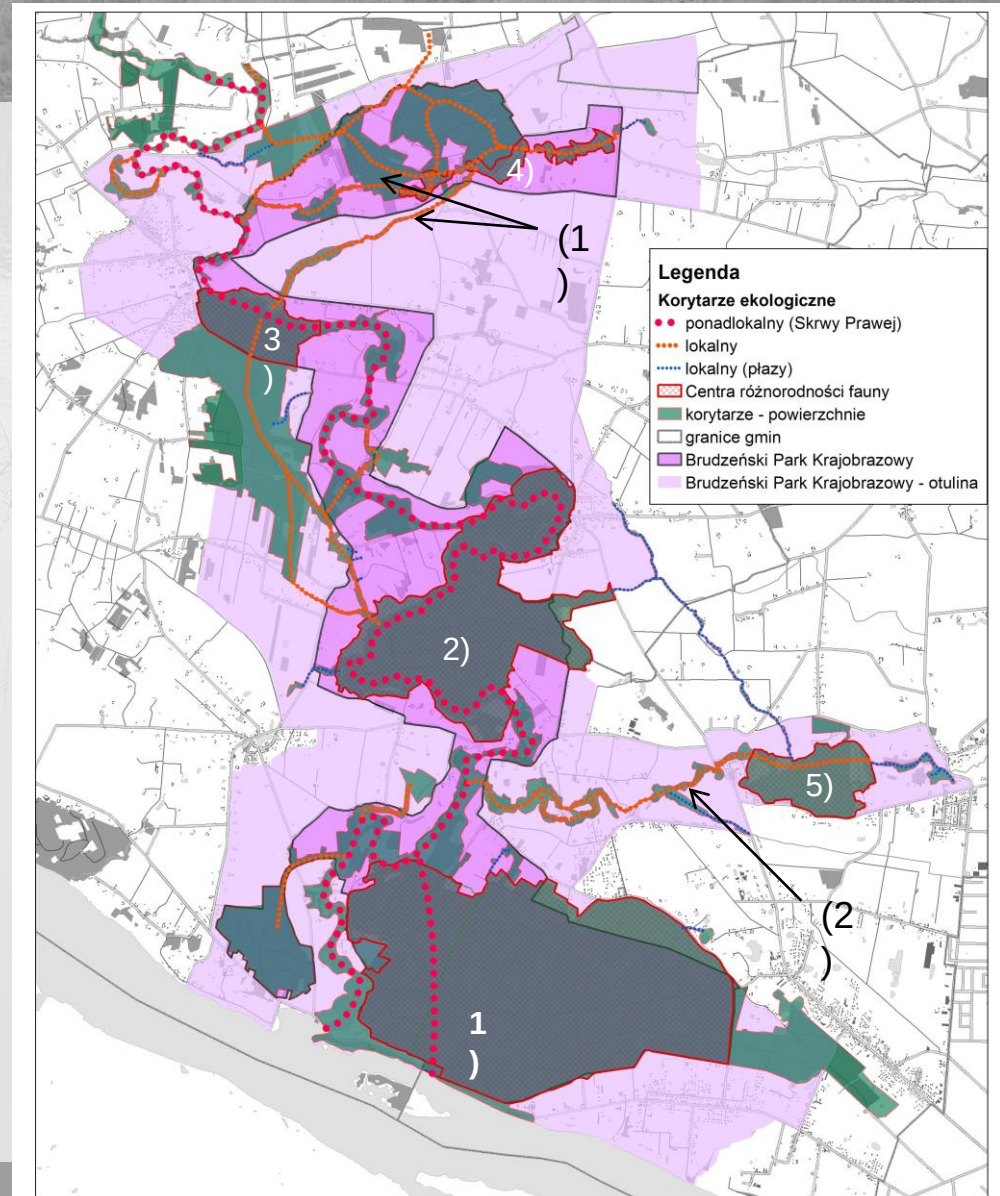
1 korytarz o znaczeniu ponadlokalnym - dolina Skrwy Prawej, stanowiąca oś BPK jak również przebiegających przez Park korytarzy o randze krajowej.

2 najważniejsze korytarze lokalne:

- północny wzdłuż rynny Karwosiecko-Cholewickiej (1)
- południowy biegnący doliną Wierzbicy (2)

Centra różnorodności faunistycznej:

- 1) kompleks leśny Brwilno, w szczególności teren rezerwatu Brwilno i jego otoczenie;
- 2) kompleks leśny Sikórz;
- 3) kompleks leśny w obrębie rezerwatu Brudzeńskie Jary i jego otuliny
- 4) kompleks kilkunastu jezior położonych w rynnie Karwosiecko-Cholewickiej, stanowiący jedno z najważniejszych miejsc dla fauny wodnej i wodno-błotnej;
- 5) kompleks leśno-parkowy w Srebrnej (otulina BPK)

Zagrożenia

- Obniżenie poziomu wód gruntowych, prowadzące m.in. do wysychania niektórych cieków szczególnie w okresie letnim;
- Potencjalne zanieczyszczenie wód powierzchniowych (w tym również okresowe), m.in. w wyniku zwiększonego spływu zanieczyszczeń z intensywnie użytkowanych i nawożonych pól, a także sąsiadujących terenów zurbanizowanych;
- Obecny udział martwego drewna w lasach gospodarczych (przeciętnie $6,48\text{m}^3/\text{ha}$ dla całego nadleśnictwa) może ograniczać występowanie niektórych związanych z nim rzadkich gatunków (tzw. saproksylobiontów), warunkując ich koncentrację przede wszystkim w tutejszych rezerwatach.

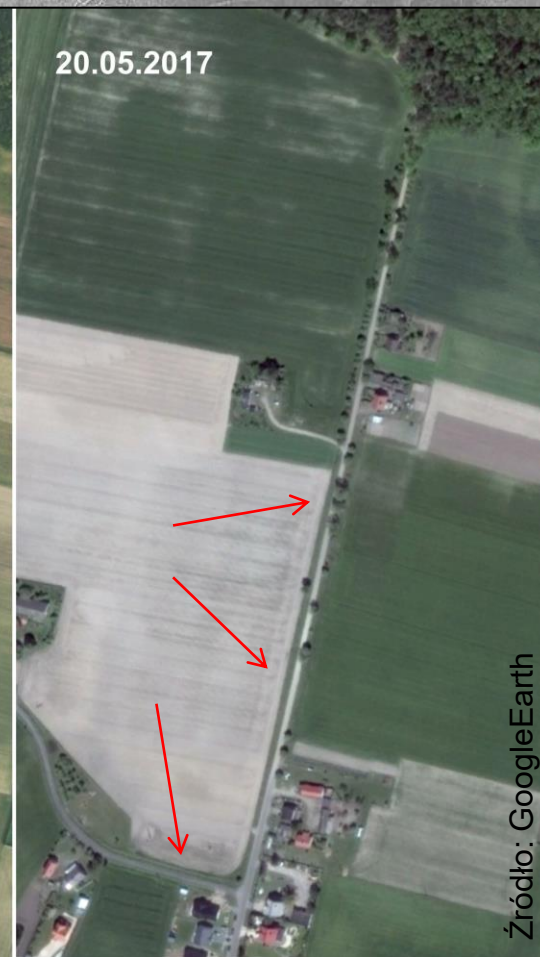

Wyschnięty potok w rezerwacie
Brudzeńskie Jary (sierpień, 2017 r.)

Zagrożenia c.d.

- usuwanie drzew z krajobrazu rolniczego, w tym z alei i szpalerów drzew przydrożnych, prowadzące do utraty siedlisk cennych gatunków zwierząt, m.in. związanych ze starymi dziuplastymi drzewami

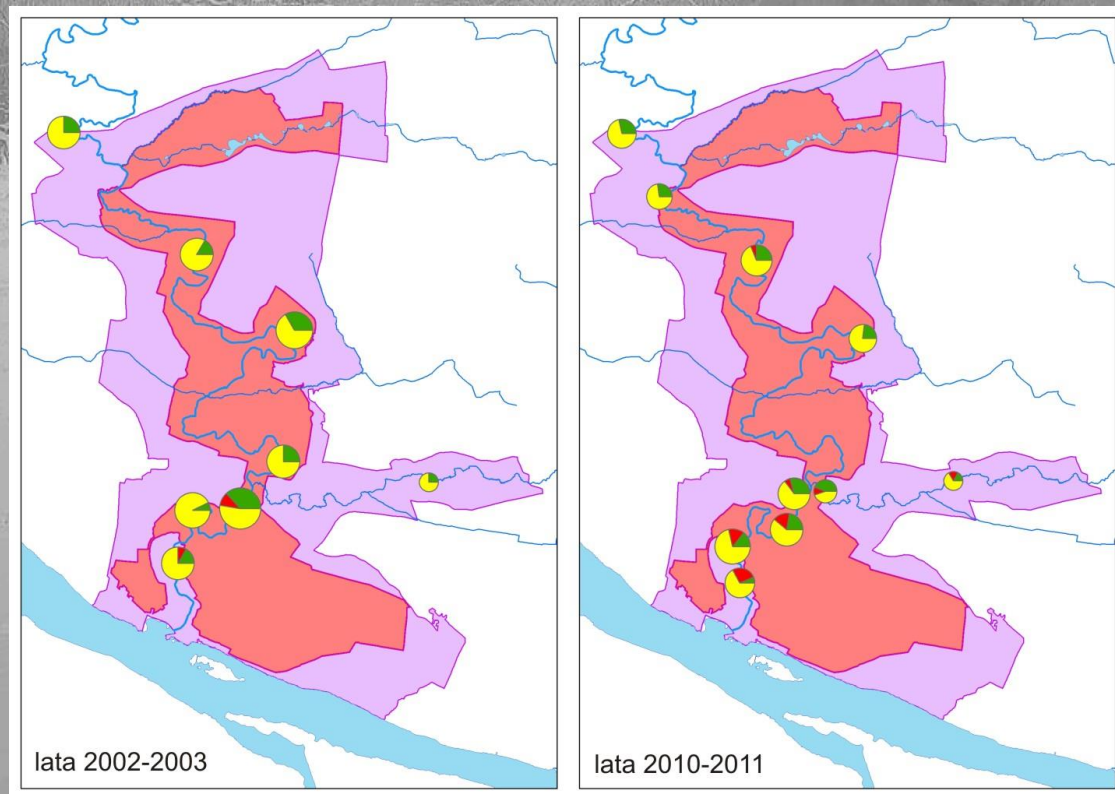
Zmiany w siedlisku zagrożonego chrząszcza - pachnicy dębowej w wyniku wycinki drzew w alei w Kobiernikach (jedyne znane stanowisko tego gatunku w BPK)

Źródło: GoogleEarth

Zagrożenia c.d.

- Ekspansja obcych gatunków, w tym inwazyjnych, prowadząca do zmian w ugrupowaniach rodzimej fauny (np. wnikanie obcych gatunków ryb, mięczaków i skorupiaków z wód Zbiornika Włocławskiego)

Wzrost udziału gatunków inwazyjnych ryb (kolor czerwony na wykresach) w ujściowym odcinku Skrwy Prawej

Zagrożenia c.d.

- Rezygnacja z tradycyjnej gospodarki łąkowo-pasterskiej, prowadząca do ich degeneracji i zarastania w wyniku postępującej sukcesji roślinności;
- Zwiększona śmiertelność zwierząt na drogach, w szczególności w miejscach przecinania przez nie korytarzy ekologicznych;
- Izolacja populacji płazów w zbiornikach oddalonych od korytarzy ekologicznych bądź też otoczonych przez siedliska stanowiące barierę migracyjną

Młody zaskroniec rozjechany na drodze

Dziękuję za uwagę

